

Europejska Karta Społeczna

European Social Charter | Charte sociale européenne

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Europejska Karta Społeczna

Uwagi wstępne

Niniejsza broszura zawiera tekst Europejskiej Karty Społecznej, w jej zrewidowanej wersji (STE nr 163), otwartej do podpisu w Strasburgu w dniu 3 maja 1996 roku oraz przedstawia procedury monitorowania jej stosowania, zgodnie z:

– *Częścią IV Karty z 1961 roku (STE nr 35), otwartej do podpisu w dniu 18 października 1961 roku, wraz ze zmianami wprowadzonymi przez Protokół zmieniający Europejską Kartę Społeczną (STE nr 142), otwarty do podpisu w Turynie w dniu 21 października 1991 roku;*

– *Protokołem Dodatkowym do Europejskiej Karty Społecznej przewidującym system skarg zbiorowych (STE nr 158), otwartym do podpisu w Strasburgu w dniu 9 listopada 1995 roku.*

Informacja o stanie podpisów i ratyfikacji Europejskiej Karty Społecznej i jej protokołów, jak również deklaracji i zastrzeżeń złożonych przez Państwa, jest dostępna pod adresem: http://www.conventions.coe.int.

Europejska Karta Społeczna

Strasbourg, 3 maja1996

Preambuła

Rządy sygnatariusze niniejszej Karty, członkowie Rady Europy,

Zważywszy, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności jej Członków dla zagwarantowania i urzeczywistnienia ideałów i zasad, które są ich wspólnym dziedzictwem oraz dla ułatwienia postępu gospodarczego i społecznego, w szczególności poprzez obronę oraz rozwijanie praw człowieka i podstawowych wolności;

Zważywszy, że w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 roku i w Protokołach do niej, Państwa członkowskie Rady Europy zgodziły się zapewnić swej ludności prawa obywatelskie i polityczne oraz wolności w nich określone;

Zważywszy, że w Europejskiej Karcie Społecznej, otwartej do podpisu w Turynie dnia 18 października 1961 roku i w Protokołach do niej, Państwa członkowskie Rady Europy zgodziły się zapewnić swej ludności prawa socjalne określone w nich, w celu podniesienia standardu życia i urzeczywistnienia dobrobytu;

Przypominając, że Ministerialna Konferencja Praw Człowieka, zwołana w Rzymie dnia 5 listopada 1990 roku, podkreśliła konieczność, z jednej strony, ochrony niepodzielnego charakteru wszystkich praw człowieka: obywatelskich, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych i, z drugiej strony, nadała nowy impuls Europejskiej Karcie Społecznej;

Postanowiwszy, zgodnie z tym, jak zdecydowano w trakcie Ministerialnej Konferencji zwołanej w Turynie w dniach 21 i 22 października 1991 roku, zaktualizować i dostosować merytoryczną zawartość Karty w celu uwzględnienia, w szczególności, zasadniczych zmian społecznych, jakie nastąpiły od czasu jej przyjęcia;

Uznając użyteczność wpisania do zrewidowanej Karty, mającej stopniowo zastępować Europejską Kartę Społeczną, tak zmienionych praw zagwarantowanych w Karcie, praw zagwarantowanych w Protokole dodatkowym z 1988 roku oraz dodania nowych praw, uzgodniły, co następuje:

Część I

Strony przyjmują za cel swej polityki, która będzie realizowana za pomocą wszelkich odpowiednich środków, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym, stworzenie warunków, w których następujące prawa i zasady będą mogły być skutecznie realizowane:

1. Każdy będzie miał możliwość zarabiania na życie pracą swobodnie wybraną.
2. Wszyscy pracownicy mają prawo do sprawiedliwych warunków pracy.
3. Wszyscy pracownicy mają prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.

4. Wszyscy pracownicy mają prawo do sprawiedliwego wynagrodzenia, wystarczającego do zapewnienia im, a także ich rodzinom, godziwego poziomu życia.

5. Wszyscy pracownicy i pracodawcy mają prawo do swobodnego zrzeszania się w organizacjach krajowych lub międzynarodowych w celu ochrony ich interesów ekonomicznych i społecznych.

6. Wszyscy pracownicy i pracodawcy mają prawo do rokowań zbiorowych.

7. Dzieci i młodociani mają prawo do szczególnej ochrony przed zagrożeniami fizycznymi i moralnymi, na które są narażeni.

8. W razie macierzyństwa pracownice mają prawo do szczególnej ochrony.

9. Każdy ma prawo do odpowiednich ułatwień w zakresie poradnictwa zawodowego w celu pomocy w wyborze zawodu odpowiadającego jego osobistym uzdolnieniom i zainteresowaniom.

10. Każdy ma prawo do odpowiednich ułatwień w zakresie szkolenia zawodowego.

11. Każdy ma prawo do korzystania ze wszelkich środków umożliwiających mu osiągnięcie możliwie najlepszego stanu zdrowia.

12. Wszyscy pracownicy i osoby będące na ich utrzymaniu mają prawo do zabezpieczenia społecznego.

13. Każdy nie mający wystarczających zasobów ma prawo do pomocy społecznej i medycznej.

14. Każdy ma prawo do korzystania ze służb opieki społecznej.

15. Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielności, integracji społecznej i do udziału w życiu wspólnoty.

16. Rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

17. Dzieci i młodociani mają prawo do odpowiedniej ochrony socjalnej, prawnej i ekonomicznej.

18. Obywatele każdej ze Stron mają prawo do prowadzenia wszelkiej działalności zarobkowej na terytorium innej Strony, na zasadzie równości z obywatelami tej ostatniej, z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z ważnych powodów ekonomicznych lub społecznych.

19. Pracownicy migrujący, którzy są obywatelami jednej ze Stron, oraz ich rodziny, mają prawo do ochrony i pomocy na terytorium każdej innej Strony.

20. Wszyscy pracownicy mają prawo do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względu na płeć.

21. Pracownicy mają prawo do informacji i konsultacji w przedsiębiorstwie.

22. Pracownicy mają prawo do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy w przedsiębiorstwie.

23. Każda osoba w podeszłym wieku ma prawo do ochrony socjalnej.

24. Wszyscy pracownicy mają prawo do ochrony w przypadku zwolnienia z pracy.

25. Wszyscy pracownicy mają prawo do ochrony ich roszczeń w przypadku niewypłacalności pracodawcy.

26. Wszyscy pracownicy mają prawo do poszanowania ich godności w pracy.

27. Wszystkie osoby mające obowiązki rodzinne i pracujące lub mające zamiar podjąć pracę mają do tego prawo, bez dyskryminacji i w takim zakresie, w jakim jest to możliwe, bez konfliktu między pracą a obowiązkami rodzinnymi.

28. Przedstawiciele pracowników w przedsiębiorstwie mają prawo do ochrony przed działaniami krzywdzącymi ich i powinni mieć zapewnione odpowiednie ułatwienia dla wykonywania ich funkcji.

29. Wszyscy pracownicy mają prawo do informacji i konsultacji w toku postępowania związanego ze zwolnieniami zbiorowymi.

30. Każdy ma prawo do ochrony przed ubóstwem i marginalizacją społeczną.

31. Każdy ma prawo do mieszkania.

Część II

Strony uznają się, jak przewidziano w Części III, za związane zobowiązaniami określonymi w następujących artykułach i ustępach.

Artykuł 1

Prawo do pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do pracy Strony zobowiązują się:

1. przyjąć, jako jeden z ich zasadniczych celów i obowiązków, osiągnięcie i utrzymanie możliwie wysokiego i stabilnego poziomu zatrudnienia w celu osiągnięcia stanu pełnego zatrudnienia;

2. skutecznie chronić prawo pracownika do zarabiania na życie pracą swobodnie wybraną;

3. ustanowić lub utrzymywać bezpłatne służby zatrudnienia dla wszystkich pracowników;

4. zapewnić lub popierać odpowiednie poradnictwo zawodowe, szkolenie i readaptację zawodową.

Artykuł 2

Prawo do sprawiedliwych warunków pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do sprawiedliwych warunków pracy Strony zobowiązują się:

1. określić rozsądny dzienny i tygodniowy czas pracy, stopniowo skracać tygodniowy czas pracy do takiego wymiaru, na jaki pozwala wzrost wydajności oraz inne związane z tym czynniki;

2. zapewnić płatne dni świąteczne;

3. zapewnić coroczny, co najmniej czterotygodniowy płatny urlop;

4. usunąć zagrożenia związane z wykonywaniem prac niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia, a tam, gdzie nie jest jeszcze możliwe usunięcie lub wystarczające zmniejszenie tych zagrożeń, zapewnić bądź skrócenie czasu pracy, bądź dodatkowe płatne urlopy dla pracowników zatrudnionych przy takich pracach;

5. zapewnić tygodniowy wypoczynek, który będzie, w miarę możliwości, zbiegał się z dniem uznanym za dzień wolny od pracy zgodnie z tradycją lub zwyczajem danego kraju lub regionu;

6. zapewnić, by pracownicy byli informowani na piśmie, możliwie jak najwcześniej i w każdym przypadku nie później niż w terminie dwóch miesięcy od rozpoczęcia przez nich pracy, o zasadniczych elementach ich umowy o pracę lub stosunku pracy;

7. zapewnić, by pracownicy wykonujący pracę nocną korzystali ze środków uwzględniających szczególny charakter tej pracy.

Artykuł 3

Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy Strony zobowiązują się, w porozumieniu z organizacjami pracodawców i pracowników:

1. określić, realizować i okresowo dokonywać przeglądu spójnej polityki krajowej w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy. Polityka ta będzie miała za główny cel poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy oraz zapobieganie wypadkom i zagrożeniom dla zdrowia wynikającym z pracy, związanym z pracą lub występującym w trakcie pracy, zwłaszcza poprzez ograniczenie do minimum przyczyn zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy;

2. wydać przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny;

3. zapewnić środki kontroli stosowania tych przepisów;

4. popierać stopniowy rozwój służb medycyny pracy dostępnych dla wszystkich pracowników, które będą miały przede wszystkim zadania prewencyjne i doradcze.

Artykuł 4

Prawo do sprawiedliwego wynagrodzenia

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do sprawiedliwego wynagrodzenia, Strony zobowiązują się:

1. uznać prawo pracowników do takiego wynagrodzenia, które zapewni im i ich rodzinom godziwy poziom życia;

2. uznać prawo pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych;

3. uznać prawo pracowników, zarówno mężczyzn, jak i kobiet, do równego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości;

4. uznać prawo wszystkich pracowników do rozsądnego okresu wypowiedzenia w razie zwolnienia z pracy;

5. zezwolić na dokonywanie potrąceń z wynagrodzeń tylko na warunkach i w zakresie przewidzianym w ustawodawstwie krajowym lub ustalonym w układach zbiorowych pracy lub w orzeczeniach arbitrażowych.

Wykonywanie tych praw powinno być zapewnione w drodze bądź swobodnie zawartych układów zbiorowych pracy, bądź w drodze prawnie określonych mechanizmów ustalania wynagrodzeń, bądź za pomocą innych środków, odpowiednich do warunków krajowych.

Artykuł 5

Prawo do organizowania się

W celu zapewnienia lub popierania swobody pracowników i pracodawców tworzenia lokalnych, krajowych lub międzynarodowych organizacji dla ochrony ich interesów ekonomicznych i społecznych oraz wstępowania do tych organizacji, Strony zobowiązują się, że ustawodawstwo krajowe nie będzie naruszać tej swobody, ani też nie będzie stosowane w sposób, który naruszałby ją. Zakres, w jakim gwarancje przewidziane w niniejszym artykule będą miały zastosowanie do policji, zostanie określony przez ustawodawstwo krajowe. Zasada dotycząca stosowania tych gwarancji do członków sił zbrojnych i zakres, w jakim będą one miały zastosowanie do tej grupy osób, zostaną również określone przez ustawodawstwo krajowe.

Artykuł 6

Prawo do rokowań zbiorowych

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do rokowań zbiorowych Strony zobowiązują się:

1. popierać wspólne konsultacje pomiędzy pracownikami a pracodawcami;

2. popierać, kiedykolwiek będzie to konieczne i właściwe, mechanizm dobrowolnych negocjacji między pracodawcami lub organizacjami pracodawców z jednej strony, a organizacjami pracowników z drugiej strony, dla uregulowania, w drodze układów zbiorowych pracy, warunków zatrudnienia;

3. popierać ustanowienie i wykorzystywanie właściwych mechanizmów pojednawczych oraz dobrowolnego arbitrażu dla rozstrzygania sporów zbiorowych;

oraz uznają:

4. prawo pracowników i pracodawców do zbiorowego działania w przypadku konfliktu interesów, włączając w to prawo do strajku, z zastrzeżeniem zobowiązań, jakie mogłyby wyniknąć z wcześniej zawartych układów zbiorowych pracy.

Artykuł 7

Prawo dzieci i młodocianych do ochrony

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa dzieci i młodocianych do ochrony Strony zobowiązują się:

1. ustalić, że wiek piętnastu lat będzie minimalnym wiekiem dopuszczenia do zatrudnienia, z zastrzeżeniem wyjątków wobec dzieci zatrudnionych przy określonych, lekkich pracach, nieszkodliwych dla ich zdrowia, moralności lub kształcenia;

2. ustalić na osiemnaście lat minimalny wiek dopuszczenia do zatrudnienia w niektórych, określonych zawodach, uznanych za niebezpieczne lub szkodliwe dla zdrowia;

3. zabronić, by dzieci, które podlegają jeszcze obowiązkowemu nauczaniu, były zatrudniane przy pracach, które uniemożliwiałyby im pełne korzystanie z tego nauczania;

4. ograniczyć czas pracy pracowników mających mniej niż osiemnaście lat tak, by odpowiadał potrzebom ich rozwoju, a szczególnie potrzebie ich szkolenia zawodowego;

5. uznać prawo pracowników młodocianych i praktykantów do sprawiedliwego wynagrodzenia lub do innych odpowiednich zasiłków;

6. ustalić, że czas poświęcany przez młodocianych na szkolenie zawodowe podczas zwykłego czasu pracy będzie, za zgodą pracodawcy, traktowany jako stanowiący część dnia pracy;

7. ustalić, że osoby zatrudnione, mające mniej niż osiemnaście lat, uprawnione będą do nie krótszego niż czterotygodniowy coroczny płatny urlop;

8. zabronić zatrudniania osób mających mniej niż osiemnaście lat przy pracy nocnej, z wyjątkiem pewnych zawodów, określonych przez ustawodawstwo krajowe;

9. ustalić, że osoby mające mniej niż osiemnaście lat, wykonujące niektóre, określone przez ustawodawstwo krajowe zawody, będą podlegały regularnej kontroli lekarskiej;

10. zapewnić szczególną ochronę przeciwko fizycznym i moralnym zagrożeniom, na które narażone są dzieci i młodociani, a szczególnie przeciwko tym, które bezpośrednio lub pośrednio wynikają z ich pracy.

Artykuł 8

Prawo pracownic do ochrony macierzyństwa

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracownic do ochrony macierzyństwa Strony zobowiązują się:

1. zapewnić pracownicom, przed i po urodzeniu dziecka, urlop w wymiarze całkowitym co najmniej czternastu tygodni, bądź poprzez płatny urlop, bądź poprzez odpowiednie świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub z funduszy publicznych;

2. uznać za bezprawne wypowiedzenie przez pracodawcę pracy kobiecie w okresie między momentem powiadomienia pracodawcy o ciąży a końcem urlopu macierzyńskiego lub dokonanie wypowiedzenia w takim terminie, że okres wypowiedzenia wygaśnie w trakcie takiej nieobecności;

3. zapewnić matkom karmiącym swoje dzieci wystarczające przerwy w tym celu;

4. uregulować zatrudnianie przy pracy nocnej kobiet będących w ciąży, bezpośrednio po urodzeniu dziecka lub karmiących;

5. zakazać zatrudniania kobiet będących w ciąży, bezpośrednio po urodzeniu dziecka lub karmiących, w kopalniach pod ziemią i przy wszelkich innych pracach mających niebezpieczny, niezdrowy lub uciążliwy charakter oraz podejmować odpowiednie środki na rzecz ochrony praw tych kobiet w dziedzinie zatrudnienia.

Artykuł 9

Prawo do poradnictwa zawodowego

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do poradnictwa zawodowego Strony zobowiązują się zapewnić lub popierać, w miarę potrzeby, służby, które będą udzielać pomocy wszystkim osobom, w tym osobom niepełnosprawnym, w rozwiązywaniu problemów dotyczących wyboru zawodu i awansu zawodowego, uwzględniając indywidualne predyspozycje oraz związek tych predyspozycji z możliwościami zatrudnienia; pomoc ta będzie dostępna bezpłatnie, zarówno dla młodzieży, w tym dla dzieci w wieku szkolnym, jak i dla dorosłych.

Artykuł 10

Prawo do szkolenia zawodowego

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do szkolenia zawodowego Strony zobowiązują się:

1. zapewnić lub popierać, w miarę potrzeby, szkolenie techniczne i zawodowe wszystkich osób, w tym osób niepełnosprawnych, w porozumieniu z organizacjami pracodawców i pracowników oraz umożliwić oparty jedynie na kryterium uzdolnień indywidualnych dostęp do wyższego nauczania technicznego i uniwersyteckiego;

2. zapewnić lub popierać system przysposobienia zawodowego oraz inne systemy szkolenia młodych chłopców i dziewcząt w różnych zawodach;

3. zapewnić lub popierać, w miarę potrzeby:

   a. odpowiednie i łatwo dostępne ułatwienia w celu szkolenia dorosłych pracowników;

   b. specjalne ułatwienia w celu przeszkolenia dorosłych pracowników, niezbędnego ze względu na postęp techniczny lub nowe trendy na rynku pracy;

4. zapewnić lub popierać, w miarę potrzeby, szczególne środki szkolenia i reintegracji długoterminowo bezrobotnych;

5. popierać pełne wykorzystywanie ułatwień zapewnianych poprzez odpowiednie środki, takie jak:

   a. obniżenie lub zniesienie wszelkich kosztów lub opłat;

   b. przyznanie, w uzasadnionych przypadkach, pomocy finansowej;

c. włączenie do zwykłego czasu pracy czasu spędzanego na zawodowym szkoleniu uzupełniającym, podjętym w okresie zatrudnienia przez pracownika, na życzenie jego pracodawcy;

d. zapewnienie, poprzez odpowiedni nadzór, w porozumieniu z organizacjami pracodawców i pracowników, skutecznego systemu przysposobienia zawodowego i każdego innego systemu szkolenia zawodowego młodych pracowników oraz, w sposób ogólny, odpowiedniej ochrony młodych pracowników.

Artykuł 11

Prawo do ochrony zdrowia

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do ochrony zdrowia Strony zobowiązują się podjąć bądź bezpośrednio, bądź we współpracy z organizacjami publicznymi lub prywatnymi, stosowne środki zmierzające zwłaszcza do:

1. wyeliminowania, w możliwie największym stopniu, przyczyn chorób;
2. zapewnienia ułatwień, w zakresie poradnictwa oraz oświaty, dla poprawy stanu zdrowia i rozwijania indywidualnej odpowiedzialności w sprawach zdrowia;
3. zapobiegania, w możliwie największym stopniu, chorobom epidemicznym, endemicznym i innym, a także wypadkom.

Artykuł 12

Prawo do zabezpieczenia społecznego

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do zabezpieczenia społecznego Strony zobowiązują się:

1. ustanowić lub utrzymywać system zabezpieczenia społecznego;
2. utrzymywać system zabezpieczenia społecznego na zadowalającym poziomie, równym co najmniej poziomowi niezbędnemu dla ratyfikowania Europejskiego Kodeksu Zabezpieczenia Społecznego;
3. zabiegać o stopniowe podnoszenie systemu zabezpieczenia społecznego na wyższy poziom;
4. poczynić kroki, przez zawarcie odpowiednich porozumień dwustronnych i wielostronnych lub za pomocą innych środków, i z zastrzeżeniem warunków ustanowionych w takich porozumieniach, w celu zapewnienia:

   a. równego traktowania własnych obywateli i obywateli innych Stron, jeżeli chodzi o uprawnienia z tytułu zabezpieczenia społecznego, w tym zachowanie korzyści wynikających z ustawodawstwa dotyczącego zabezpieczenia społecznego, bez względu na zmiany miejsca pobytu na terytoriach Stron, które mogłyby podjąć osoby chronione;

   b. przyznawania, zachowania i przywracania uprawnień z tytułu zabezpieczenia społecznego za pomocą takich środków, jak zliczanie okresów ubezpieczenia lub zatrudnienia wypełnionych zgodnie z ustawodawstwem każdej ze Stron.

Artykuł 13

Prawo do pomocy społecznej i medycznej

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do pomocy społecznej i medycznej Strony zobowiązują się:

1. zapewnić, by każdej osobie, która nie posiada dostatecznych zasobów i która nie jest zdolna do zapewnienia ich sobie z innych źródeł, szczególnie poprzez świadczenia z systemu zabezpieczenia społecznego, została przyznana odpowiednia pomoc oraz, w razie choroby, opieka konieczna ze względu na jej stan;

2. zapewnić, by osoby otrzymujące pomoc nie cierpiały z tego względu ograniczenia ich praw politycznych lub społecznych;

3. przewidzieć, by każdy mógł otrzymać od właściwych służb publicznych lub prywatnych taką poradę i osobistą pomoc, jaka może być konieczna dla zapobieżenia, usunięcia lub ulżenia sytuacji osobistej lub rodzinnej;

4. stosować postanowienia przewidziane w ust. 1, 2 i 3 niniejszego artykułu na równi wobec swoich obywateli i wobec obywateli innych Stron, znajdujących się legalnie na ich terytorium, zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi dla Stron z Europejskiej Konwencji o pomocy społecznej i medycznej, podpisanej w Paryżu dnia 11 grudnia 1953 r.

Artykuł 14

Prawo do korzystania ze służb opieki społecznej

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do korzystania ze służb opieki społecznej Strony zobowiązują się:

1. popierać lub organizować służby posługujące się metodami właściwymi dla pracy socjalnej, a także przyczyniające się do dobrobytu i rozwoju zarówno jednostek, jak i grup w społeczeństwie oraz do ich adaptacji w środowisku społecznym;

2. zachęcać do uczestnictwa jednostek i organizacji dobroczynnych lub innych w ustanawianiu i utrzymywaniu takich służb.

Artykuł 15

Prawo osób niepełnosprawnych do samodzielności, integracji społecznej i do udziału w życiu wspólnoty

W celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym, bez względu na ich wiek, charakter lub przyczynę niepełnosprawności, skutecznego wykonywania prawa do samodzielności, integracji społecznej i do udziału w życiu wspólnoty Strony zobowiązują się:

1. podjąć konieczne środki w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym poradnictwa, kształcenia i szkolenia zawodowego w ramach powszechnych uregulowań i wszędzie tam, gdzie to możliwe lub, jeżeli nie ma takiej możliwości, przez wyspecjalizowane instytucje publiczne lub prywatne;

2. popierać ich dostęp do zatrudnienia w drodze wszelkich środków mogących zachęcać pracodawców do zatrudniania lub utrzymywania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zwykłym środowisku pracy oraz do dostosowywania warunków pracy do potrzeb tych osób lub, w razie braku możliwości ze względu na niepełnosprawność, w drodze dostosowywania lub tworzenia miejsc pracy chronionej, w zależności od stopnia niepełnosprawności. Środki te mogą usprawiedliwiać, w niektórych przypadkach, odwołanie się do wyspecjalizowanych służb pośrednictwa pracy oraz do innych służb związanych z nimi;

3. popierać ich pełną integrację i pełny udział w życiu wspólnoty, szczególnie za pomocą środków, w tym w drodze pomocy technicznej, mających na celu pokonywanie przeszkód w porozumiewaniu się i przemieszczaniu się oraz przez umożliwianie im korzystania ze środków transportu, mieszkań, działalności kulturalnej i rozrywek.

Artykuł 16

Prawo rodziny do ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej

W celu zapewnienia warunków niezbędnych dla pełnego rozwoju rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa, Strony zobowiązują się popierać ekonomiczną, prawną i społeczną ochronę życia rodzinnego, zwłaszcza poprzez takie środki, jak świadczenia społeczne i rodzinne, rozwiązania podatkowe, zachęcanie do budowania mieszkań dostosowanych do potrzeb rodzin, świadczenia dla młodych małżeństw oraz wszelkie inne stosowne środki.

Artykuł 17

Prawo dzieci i młodocianych do ochrony socjalnej, prawnej i ekonomicznej

W celu zapewnienia dzieciom i młodocianym skutecznego wykonywania prawa do rozwoju w środowisku sprzyjającym rozwijaniu ich osobowości oraz zdolności fizycznych i umysłowych Strony zobowiązują się podejmować, bądź bezpośrednio, bądź we współpracy z organizacjami publicznymi lub prywatnymi, wszelkie konieczne i odpowiednie środki zmierzające do:

1. *a.* zapewnienia dzieciom i młodocianym, z uwzględnieniem praw i obowiązków rodziców, leczenia, pomocy, kształcenia i szkolenia, które są im niezbędne, szczególnie przewidując utworzenie lub utrzymywanie odpowiednich i wystarczających instytucji lub służb w tym celu;

   b. ochrony dzieci i młodocianych przed zaniedbywaniem, przemocą lub wyzyskiem;

   c. zapewnienia ochrony i specjalnej pomocy państwa dzieciom i młodocianym czasowo lub stale pozbawionym wsparcia ze strony ich rodziny;

2. zapewnienia dzieciom i młodocianym bezpłatnego kształcenia na szczeblu podstawowym i średnim, a także podejmowania środków w celu popierania regularnego uczęszczania do szkoły.

Artykuł 18

Prawo do prowadzenia działalności zarobkowej na terytorium innych Stron

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do prowadzenia działalności zarobkowej na terytorium każdej innej Strony, Strony zobowiązują się:

1. stosować istniejące regulacje prawne w duchu liberalnym;

2. uprościć obowiązujące formalności oraz zmniejszyć lub znieść opłaty administracyjne i inne opłaty nakładane na pracowników zagranicznych lub ich pracodawców;

3. liberalizować, indywidualnie lub zbiorowo, regulacje prawne dotyczące zatrudniania pracowników zagranicznych;

oraz uznają

4. prawo do opuszczenia kraju przez swych obywateli, pragnących wykonywać działalność zarobkową na terytorium innych Stron.

Artykuł 19

Prawo pracowników migrujących i ich rodzin do ochrony i pomocy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników migrujących i ich rodzin do ochrony i pomocy na terytorium każdej innej Strony, Strony zobowiązują się:

1. utrzymywać lub zapewnić odpowiednie i bezpłatne służby zobowiązane do udzielania pomocy takim pracownikom, szczególnie udzielać im dokładnych informacji oraz podejmować wszelkie odpowiednie środki, w takim stopniu, na jaki zezwala na to ustawodawstwo krajowe, przeciwko mylącej propagandzie dotyczącej emigracji i imigracji;

2. przyjąć, w ramach własnej jurysdykcji, odpowiednie środki dla ułatwienia wyjazdu, podróży i przyjęcia takich pracowników i ich rodzin oraz zapewnić im, w ramach własnej jurysdykcji, odpowiednią opiekę sanitarną i medyczną oraz dobre warunki higieniczne w trakcie podróży;

3. popierać współpracę, kiedy to właściwe, między służbami socjalnymi, publicznymi lub prywatnymi, krajów emigracji i imigracji;

4. zapewnić takim pracownikom, przebywającym legalnie na ich terytoriach, tak dalece jak reguluje to ustawodawstwo lub podlega to kontroli władz administracyjnych, traktowanie nie mniej korzystne niż własnych obywateli w zakresie następujących spraw:

   a. wynagradzania oraz innych warunków zatrudnienia i pracy;

   b. członkostwa w związkach zawodowych oraz korzystania z dobrodziejstw rokowań zbiorowych;

   c. zakwaterowania;

5. zapewnić takim pracownikom, przebywającym legalnie na ich terytoriach, traktowanie nie mniej korzystne niż własnych obywateli, jeżeli chodzi o podatki, opłaty lub składki płatne z tytułu zatrudnienia;

6. ułatwić, w takim stopniu, w jakim to możliwe, połączenie rodziny pracownika obcokrajowca, któremu zezwolono na osiedlenie się na danym terytorium;

7. zapewnić takim pracownikom, znajdującym się legalnie na ich terytoriach, traktowanie nie mniej korzystne niż własnych obywateli w zakresie postępowania sądowego, dotyczącego spraw powołanych w niniejszym artykule;

8. zapewnić, by tacy pracownicy, mieszkający legalnie na ich terytoriach, nie mogli być wydaleni, jeśli nie zagrażają bezpieczeństwu państwa lub nie naruszają interesu publicznego lub dobrych obyczajów;

9. zezwolić, w granicach ustalonych przez ustawodawstwo, na przekazywanie takiej części zarobków i oszczędności pracowników migrujących, jakiej mogą oni sobie życzyć;

10. rozszerzyć ochronę i pomoc przewidzianą w niniejszym artykule na pracowników migrujących, pracujących na własny rachunek, w takim stopniu, w jakim środki te mają wobec nich zastosowanie;

11. popierać i ułatwiać nauczanie pracowników migrujących i członków ich rodzin języka państwa przyjmującego lub, jeżeli jest kilka tych języków, jednego z nich;

12. popierać i ułatwiać, w możliwym zakresie, nauczanie dzieci pracownika migrującego języka ojczystego tego pracownika

Artykuł 20

Prawo do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względuna płeć

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względu na płeć, Strony zobowiązują się uznać to prawo i podejmować odpowiednie środki dla jego zagwarantowania oraz promowania jego stosowania w następujących dziedzinach:

a. dostępu do zatrudnienia, ochrony przed zwolnieniem i reintegracji zawodowej;

b. poradnictwa i szkolenia zawodowego, przekwalifikowania i readaptacji zawodowej;

c. warunków zatrudnienia i pracy, w tym wynagradzania;

d. przebiegu kariery zawodowej, włączając w to awansowanie.

Artykuł 21

Prawo do informacji i konsultacji

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do informacji i konsultacji w przedsiębiorstwie Strony zobowiązują się podejmować lub popierać środki

umożliwiające pracownikom lub ich przedstawicielom, zgodnie z ustawodawstwem i praktyką krajową:

a. regularne lub w stosownym czasie oraz w przystępny sposób, uzyskiwanie informacji o sytuacji gospodarczej i finansowej zatrudniającego ich przedsiębiorstwa, przy założeniu, że niektóre informacje, których ujawnienie mogłoby przynieść przedsiębiorstwu szkodę, mogą nie podlegać ujawnieniu lub będą ujawniane z zastrzeżeniem poufności;

b. oraz konsultowanie, we właściwym czasie, przewidywanych decyzji, które mogą istotnie wpłynąć na interesy pracowników, a zwłaszcza tych decyzji, których skutki mogą mieć poważny wpływ na stan zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Artykuł 22

Prawo do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy w przedsiębiorstwie Strony zobowiązują się podejmować lub popierać środki, które umożliwią pracownikom lub ich przedstawicielom, zgodnie z ustawodawstwem i praktyką krajową, przyczynianie się do:

a. określania i polepszania warunków pracy, organizacji pracy i środowiska pracy;

b. ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie;

c. organizowania służb i ułatwień socjalnych oraz społeczno-kulturalnych w przedsiębiorstwie;

d. kontroli przestrzegania przepisów w tych sprawach.

Artykuł 23

Prawo osób w podeszłym wieku do ochrony socjalnej

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa osób w podeszłym wieku do ochrony socjalnej Strony zobowiązują się podejmować lub popierać bądź bezpośrednio, bądź we współpracy z organizacjami publicznymi lub prywatnymi, stosowne środki mające, w szczególności, na celu:

– umożliwienie osobom w podeszłym wieku pozostanie pełnoprawnymi członkami społeczeństwa dopóty, dopóki możliwe, poprzez:

  a. zapewnianie odpowiednich zasobów umożliwiających im godziwą egzystencję i aktywny udział w życiu publicznym, społecznym i kulturalnym;

  b. dostarczanie informacji o usługach i ułatwieniach dostępnych dla osób w podeszłym wieku oraz o możliwościach korzystania z nich;

– umożliwienie osobom w podeszłym wieku swobodnego wyboru sposobu życia oraz niezależnej egzystencji w znanym im środowisku dopóty, dopóki będą sobie tego życzyły i będą do tego zdolne, poprzez:

a. zapewnianie mieszkań dostosowanych do ich potrzeb oraz stanu zdrowia lub zapewnianie stosownej pomocy przy adaptacji ich mieszkań;

b. opiekę medyczną i usługi, których wymaga ich stan;

– zagwarantowanie osobom w podeszłym wieku, przebywającym w domach opieki, stosownego wsparcia, z poszanowaniem ich prywatności oraz zagwarantowanie im udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących warunków życia w takiej instytucji.

Artykuł 24

Prawo do ochrony w przypadku zwolnienia z pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do ochrony w przypadku zwolnienia z pracy Strony zobowiązują się uznać:

a. prawo pracowników do ochrony przed zwolnieniem z pracy bez uzasadnionego powodu związanego z ich predyspozycjami lub zachowaniem, lub opartego na konieczności związanej z działalnością przedsiębiorstwa, zakładu lub służby;

b. prawo pracowników zwolnionych bez uzasadnionego powodu do odpowiedniego zadośćuczynienia lub do innego odpowiedniego wynagrodzenia szkody.

W tym celu Strony zobowiązują się zapewnić, by pracownik, który uważa, że został zwolniony bez uzasadnionego powodu, miał prawo odwołania się do bezstronnego organu.

Artykuł 25

Prawo pracowników do ochrony ich roszczeń w przypadku niewypłacalności pracodawcy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do ochrony ich roszczeń w przypadku niewypłacalności pracodawcy Strony zobowiązują się przewidzieć, że roszczenia pracowników wynikające z umów o pracę lub ze stosunków pracy będą gwarantowane przez instytucję gwarancyjną lub w drodze jakiejkolwiek innej skutecznej formy ochrony.

Artykuł 26

Prawo do poszanowania godności w pracy

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa wszystkich pracowników do ochrony ich godności w pracy Strony zobowiązują się, w porozumieniu z organizacjami pracodawców i pracowników:

1. działać na rzecz uwrażliwiania, informowania i zapobiegania molestowaniu seksualnemu w miejscu pracy lub w związku z pracą oraz zobowiązują się podejmować wszelkie odpowiednie środki w celu ochrony pracowników przed takimi zachowaniami;

2. działać na rzecz uwrażliwiania, informowania i zapobiegania czynom karalnym lub wyraźnie nieprzyjaznym i obraźliwym, skierowanym przeciw poszczególnym pracownikom w miejscu pracy lub w związku z pracą oraz zobowiązują się

podejmować wszelkie odpowiednie środki w celu ochrony pracowników przed takimi zachowaniami.

Artykuł 27

Prawo pracowników mających obowiązki rodzinne do równości szans i do równego traktowania

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników obojga płci mających obowiązki rodzinne do równości szans i do równego traktowania oraz między tymi pracownikami a innymi pracownikami Strony zobowiązują się:

1. podejmować odpowiednie środki:

   a. umożliwiające pracownikom mającym obowiązki rodzinne podejmowanie i kontynuowanie pracy, jak również powrót do niej po okresie przerwy spowodowanej wykonywaniem tych obowiązków, w tym środki w dziedzinie poradnictwa i szkolenia zawodowego;

   b. uwzględniające ich potrzeby dotyczące warunków zatrudnienia i zabezpieczenie społeczne;

   c. aby rozwijać lub popierać służby, publiczne lub prywatne, w szczególności służby dziennej opieki nad dziećmi i inne sposoby sprawowania opieki;

2. przewidzieć, w stosunku do każdego rodzica, w okresie następującym po urlopie macierzyńskim, możliwość uzyskania urlopu rodzicielskiego w celu zajęcia się dzieckiem; długość i warunki urlopu powinny być ustalone przez ustawodawstwo krajowe, układy zbiorowe pracy lub praktykę;

3. zapewnić, by obowiązki rodzinne nie stawały się, same w sobie, uzasadnionym powodem dla zwolnienia z pracy.

Artykuł 28

Prawo przedstawicieli pracowników do ochrony w przedsiębiorstwie i udzielania im ułatwień

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa przedstawicieli pracowników do wypełniania ich funkcji przedstawicieli pracowników Strony zobowiązują się zapewnić, że w przedsiębiorstwie:

a. korzystać będą oni ze skutecznej ochrony przed działaniami krzywdzącymi ich, w tym przed zwolnieniami, które byłyby spowodowane ich statusem lub działalnością jako przedstawicieli pracowników w przedsiębiorstwie;

b. uzyskają odpowiednie ułatwienia w celu umożliwienia im spełniania szybko i skutecznie obowiązków, z uwzględnieniem systemu stosunków zawodowych obowiązującego w kraju, a także potrzeb, wielkości i możliwości zainteresowanego przedsiębiorstwa.

Artykuł 29

Prawo do informacji i konsultacji w toku postępowania związanego ze zwolnieniami zbiorowymi

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do informacji i konsultacji w przypadkach zwolnień zbiorowych Strony zobowiązują się zapewnić, że pracodawcy będą informować i konsultować przedstawicieli pracowników, we właściwym czasie przed zwolnieniami zbiorowymi, w sprawie możliwości uniknięcia zwolnień zbiorowych lub ograniczenia ich zakresu oraz złagodzenia ich konsekwencji, na przykład w drodze posłużenia się wspierającymi działaniami socjalnymi, mającymi zwłaszcza na celu udzielenie pomocy w przekwalifikowaniu lub reintegracji pracowników, których dotyczy zwolnienie.

Artykuł 30

Prawo do ochrony przed ubóstwem i marginalizacją społeczną

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do ochrony przed ubóstwem i marginalizacją społeczną Strony zobowiązują się:

a. podejmować działania, w ramach ogólnego i skoordynowanego podejścia, w celu popierania rzeczywistego dostępu osób oraz ich rodzin znajdujących się lub zagrożonych znalezieniem się w sytuacji marginalizacji społecznej lub ubóstwa, zwłaszcza do zatrudnienia, mieszkań, szkolenia, kształcenia, kultury, pomocy społecznej i medycznej;

b. dokonywać, jeśli to konieczne, przeglądu tych działań w celu ich dostosowywania do sytuacji.

Artykuł 31

Prawo do mieszkania

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do mieszkania, Strony zobowiązują się podejmować działania zmierzające do:

1. popierania dostępu do mieszkań o odpowiednim standardzie;
2. zapobiegania i ograniczania bezdomności w celu jej stopniowego likwidowania;
3. uczynienia kosztów mieszkań dostępnymi dla tych, którzy nie mają wystarczających zasobów.

Część III

Artykuł A

Zobowiązania

1. Z zastrzeżeniem postanowień poniższego art. B, każda ze Stron zobowiązuje się:

   a. uznać Część I niniejszej Karty za deklarację celów, do których osiągnięcia dążyć będzie za pomocą wszelkich stosownych środków, zgodnie z postanowieniami ustępu wprowadzającego tę Część;

b. uznać się za związaną przez co najmniej sześć z dziewięciu następujących artykułów Części II Karty: art. 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 i 20;

c. w uzupełnieniu artykułów wybranych przez nią zgodnie z poprzednim punktem, uznać się za związaną taką liczbą artykułów lub numerowanych ustępów Części II Karty, które wybierze, pod warunkiem, że ogólna liczba artykułów i numerowanych ustępów, którymi się związe, nie będzie mniejsza niż 16 artykułów lub 63 numerowane ustępy.

2. Wybór artykułów lub ustępów, dokonany w myśl postanowień pkt. b i c ust. 1 niniejszego artykułu będzie notyfikowany Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy w chwili składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

3. Każda Strona będzie mogła oświadczyć w późniejszym czasie, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego, że uważa się za związaną każdym innym artykułem lub ustępem Części II Karty, którego jeszcze nie przyjęła zgodnie z postanowieniami ust. 1 niniejszego artykułu. Takie późniejsze zobowiązania będą uważane za stanowiące integralną część ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia i będą miały taki sam skutek począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty notyfikacji.

4. Każda Strona będzie utrzymywała właściwy w warunkach krajowych system inspekcji pracy.

Artykuł B

Związki z Europejską Kartą Społeczną i Protokołem Dodatkowym z 1988 roku

1. Żadna Układająca się Strona Europejskiej Karty Społecznej i Protokołu Dodatkowego z 5 maja 1988 r. nie może ratyfikować, przyjąć lub zatwierdzić niniejszej Karty nie uznając się za związaną przynajmniej postanowieniami odpowiadającymi postanowieniom Europejskiej Karty Społecznej, którymi była związana.

2. Przyjęcie zobowiązań wypływających z któregokolwiek postanowienia niniejszej Karty spowoduje, że, począwszy od daty wejścia w życie tego zobowiązania w stosunku do zainteresowanej Strony, odpowiednie postanowienie Europejskiej Karty Społecznej i, w danym przypadku, Protokołu Dodatkowego do niej z 1988 r., przestanie się stosować w stosunku do zainteresowanej Strony w przypadku, gdyby Strona ta związana była pierwszym z dwóch wymienionych wcześniej dokumentów lub oboma dokumentami.

Część IV

Artykuł C

Kontrola wypełniania zobowiązań zawartych w niniejszej Karcie

Wypełnianie zobowiązań prawnych zawartych w niniejszej Karcie będzie poddane takiej samej kontroli, jaka jest przewidziana przez Europejską Kartę Społeczną.

Procedura kontrolna określona jest w Części IV Karty, zawartej poniżej, wraz ze zmianami wprowadzonymi przez Protokół Turyński z 1991.

„Część IV

Artykuł 21

Sprawozdania dotyczące przyjętych postanowień

Umawiające się Strony będą przedstawiały Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, w odstępach dwuletnich, sprawozdania w formie określonej przez Komitet Ministrów, dotyczące stosowania tych postanowień Części II Karty, które przyjęły.

Artykuł 22

Sprawozdania dotyczące postanowień, które nie zostały przyjęte

Umawiające się Strony będą przedstawiały Sekretarzowi Generalnemu w odpowiednich odstępach czasu i na wniosek Komitetu Ministrów, sprawozdania dotyczące postanowień Części II niniejszej Karty, które nie zostały przyjęte w chwili jej ratyfikowania lub zatwierdzania, lub w drodze późniejszej notyfikacji. Komitet Ministrów określać będzie, w regularnych odstępach czasu, w odniesieniu do których postanowień będą wymagane sprawozdania oraz ustali formę takich sprawozdań.

Artykuł 23

Przekazywanie kopii sprawozdań i uwag

1. Po przedstawieniu Sekretarzowi Generalnemu sprawozdania na mocy artykułów 21 i 22, każda z Umawiających się Stron przekaże kopię tego sprawozdania tym z jej krajowych organizacji, które są członkami międzynarodowych organizacji pracodawców i pracowników, zaproszonych, zgodnie z artykułem 27 ustęp 2 do udziału w posiedzeniach Komitetu Rządowego.

   Organizacje te przekażą Sekretarzowi Generalnemu ewentualne uwagi do sprawozdań Umawiających się Stron. Sekretarz Generalny prześle kopię tych uwag zainteresowanym Umawiającym się Stronom, które mogą powiadomić o swych spostrzeżeniach.

2. Sekretarz Generalny prześle kopie sprawozdań Umawiających się Stron międzynarodowym organizacjom pozarządowym mającym status doradczy przy Radzie Europy, szczególnie właściwym w sprawach, które reguluje niniejsza Karta.

3. Sprawozdania i uwagi, o których mowa w artykułach 21 i 22 oraz w niniejszym artykule, będą na wniosek udostępniane publicznie."

Artykuł 24

Rozpatrywanie sprawozdań

1. Sprawozdania przedstawione Sekretarzowi Generalnemu na mocy artykułów 21 i 22 będą rozpatrywane przez Komitet Niezależnych Ekspertów[1], utworzony zgodnie z artykułem 25. Komitet będzie również dysponował wszelkimi uwagami przekazanymi Sekretarzowi Generalnemu zgodnie z ustępem 1 artykułu 23. Po zakończeniu rozpatrywania Komitet Niezależnych Ekspertów[1] sporządzi sprawozdanie zawierające jego wnioski.

2. Jeżeli chodzi o sprawozdania, o których mowa w artykule 21, Komitet Niezależnych Ekspertów[1] oceni, z prawnego punktu widzenia, zgodność ustaw, przepisów wykonawczych i praktyki krajowej z treścią zobowiązań wynikających z Karty dla Umawiających się Stron, których one dotyczą.

3. Komitet Niezależnych Ekspertów[1] będzie mógł zwracać się bezpośrednio do Umawiającej się Strony w celu uzyskania uzupełniających informacji i wyjaśnień. Ponadto będzie on mógł, w razie konieczności, odbyć spotkanie z przedstawicielami Umawiającej się Strony bądź z własnej inicjatywy, bądź na życzenie Umawiającej się Strony. Organizacje wymienione w ustępie 1 artykułu 23 będą o tym informowane.

---

1. Od 1998 roku Komitet określany jest jako « Europejski Komitet Praw Społecznych ».

4. Wnioski Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] będą ogłaszane publicznie i przekazywane przez Sekretarza Generalnego Komitetowi Rządowemu, Zgromadzeniu Parlamentarnemu, a także organizacjom wymienionym w ustępie 1 artykułu 23 i w ustępie 2 artykułu 27."

Artykuł 25

Komitet Niezależnych Ekspertów
[Europejski Komitet Praw Społecznych][1]

1. Komitet Niezależnych Ekspertów[1] będzie składać się co najmniej z dziewięciu[2] członków wybranych przez Zgromadzenie Parlamentarne[3] większością głosów oddanych, z listy ekspertów odznaczających się najwyższą prawością i uznaną kompetencją w sprawach społecznych, krajowych i międzynarodowych, którzy zostaną zgłoszeni przez Umawiające się Strony. Dokładna liczba członków zostanie określona przez Komitet Ministrów.

2. Członkowie Komitetu są wybierani na sześć lat. Mogą oni zostać wybrani ponownie tylko jeden raz.

3. Członek Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] wybrany w miejsce członka, którego mandat nie wygasł, będzie pełnił funkcję przez resztę kadencji poprzednika.

4. Członkowie Komitetu będą zasiadać w imieniu własnym. W okresie pełnienia mandatu nie mogą pełnić funkcji niemożliwych do pogodzenia z wymogami niezależności, bezstronności i dyspozycyjności, wiążącymi się z tym mandatem."

Artykuł 26

Udział Międzynarodowej Organizacji Pracy

Międzynarodowa Organizacja Pracy zostanie zaproszona do wyznaczenia przedstawiciela do udziału, w charakterze doradcy, w obradach Komitetu Ekspertów.

Artykuł 27

Komitet Rządowy

1. Sprawozdania Umawiających się Stron, uwagi i informacje przekazane zgodnie z ustępem artykułu 23 i ustępem 3 artykułu 24, a także sprawozdania Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] będą przedkładane Komitetowi Rządowemu.

2. Komitet ten będzie składać się z przedstawicieli Umawiających się Stron, po jednym z każdej. Nie więcej niż dwie międzynarodowe organizacje pracodawców i nie więcej niż dwie międzynarodowe organizacje pracowników zostaną zaproszone do wyznaczenia obserwatorów do udziału w jego posiedzeniach w charakterze doradców. Ponadto, będzie mógł zasięgać opinii przedstawicieli międzynarodowych organizacji pozarządowych mających status doradczy przy Radzie Europy, szczególnie właściwych w sprawach, które reguluje niniejsza Karta.

3. Komitet Rządowy będzie przygotowywać decyzje Komitetu Ministrów. W szczególności, w świetle sprawozdań Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] oraz Umawiających się Stron wybierze, w sposób uzasadniony, na podstawie rozważań dotyczących polityki społecznej i gospodarczej sytuacje, które powinny według niego stać się przedmiotem zaleceń kierowanych do każdej zainteresowanej Umawiającej się Strony zgodnie z artykułem 28 Karty. Przedstawi on Komitetowi Ministrów sprawozdanie, które będzie podane do publicznej wiadomości.

---

1. Od 1998 roku Komitet określany jest jako "Europejski Komitet Praw Społecznych".
2. Zgodnie z decyzją Komitetu Ministrów liczba członków Europejskiego Komitetu Praw Społecznych zwiększona została do piętnastu.
3. Jest to jedyne postanowienie Protokołu Turyńskiego, które dotąd nie znalazło zastosowania. Członkowie Europejskiego Komitetu Praw Społecznych wybierani są przez Komitet Ministrów.

4. Na podstawie swych stwierdzeń dotyczących, ogólnie, wprowadzania w życie Karty, Komitet Rządowy może przedłożyć Komitetowi Ministrów propozycje dotyczące podjęcia badań nad zagadnieniami społecznymi i nad artykułami Karty, które mogłyby zostać uaktualnione."

Artykuł 28

Komitet Ministrów

1. Większością dwóch trzecich głosów oddanych, przy czym jedynie Umawiające się Strony mają prawo głosu, Komitet Ministrów przyjmie, na podstawie sprawozdania Komitetu Rządowego, rezolucję dotyczącą całego cyklu kontroli oraz indywidualne zalecenia kierowane do każdej zainteresowanej Umawiającej się Strony.

2. Uwzględniając propozycje złożone przez Komitet Rządowy zgodnie z ustępem 4 artykułu 27, Komitet Ministrów podejmie takie decyzje, które będą mu się wydawać właściwe."

Artykuł 29

Zgromadzenie Parlamentarne

Sekretarz Generalny Rady Europy przekaże Zgromadzeniu Parlamentarnemu, w celu przeprowadzania okresowych debat w trakcie sesji plenarnych, sprawozdania Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] i Komitetu Rządowego, a także rezolucje Komitetu Ministrów."

Artykuł D

Skargi zbiorowe

1. Postanowienia Protokołu Dodatkowego do Europejskiej Karty Społecznej, przewidującego system skarg zbiorowych, będą miały zastosowanie do postanowień podjętych na mocy niniejszej Karty w stosunku do Państw, które ratyfikują ten Protokół.

2. Każde Państwo, które nie jest związane Protokołem Dodatkowym do Europejskiej Karty Społecznej przewidującym system skarg zbiorowych, będzie mogło w chwili składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia niniejszej Karty lub w każdej innej późniejszej chwili oświadczyć, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że przyjmuje kontrolę zobowiązań podjętych na mocy niniejszej Karty zgodną z procedurą przewidzianą w tym Protokole.

Procedura wnoszenia skarg zbiorowych, której tekst jest zawarty poniżej, określona jest w Protokole Dodatkowym z 1995 roku do Karty.

„Artykuł 1

Umawiające się Strony niniejszego protokołu uznają prawo następujących organizacji do wnoszenia skarg dotyczących niezadowalającego stosowania Karty:

a. międzynarodowe organizacje pracodawców i pracowników, o których mowa w ustępie 2 artykułu 27 Karty;

b. inne międzynarodowe organizacje pozarządowe, mające status doradczy przy Radzie Europy, które zostały umieszczone na liście sporządzonej w tym celu przez Komitet Rządowy;

c. reprezentatywne krajowe organizacje pracodawców i pracowników podlegające jurysdykcji Umawiającej się Strony, przeciw której wniosły skargę.

1. Od 1998 roku Komitet określany jest jako "Europejski Komitet Praw Społecznych".

Artykuł 2

1. Każde Umawiające się Państwo może również, w chwili wyrażania zgody na związanie się niniejszym protokołem zgodnie z postanowieniami artykułu 13 lub w każdej innej późniejszej chwili, oświadczyć, że uznaje prawo wniesienia przeciw niemu skargi przez inne reprezentatywne krajowe organizacje pozarządowe podlegające jego jurysdykcji, które są właściwe szczególnie w sprawach, których dotyczy Karta.

2. Oświadczenia takie mogą być składane na czas określony.

3. Oświadczenia takie będą składane Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, który przekaże ich kopię Umawiającym się Stronom i zapewni ich opublikowanie.

Artykuł 3

Międzynarodowe organizacje pozarządowe i krajowe organizacje pozarządowe, wymienione w artykule 1 b) i w artykule 2, odpowiednio, mogą wnosić skargi zgodnie z procedurą określoną w tych artykułach i tylko w sprawach, w których zostały one uznane za szczególnie właściwe.

Artykuł 4

Skarga powinna być wniesiona w formie pisemnej i dotyczyć postanowienia Karty przyjętego przez Umawiającą się Stronę, której dotyczy skarga oraz wskazywać, w jakim zakresie ta ostatnia nie zapewniła zadowalającego stosowania takiego postanowienia.

Artykuł 5

Każda skarga zostanie skierowana do Sekretarza Generalnego, który potwierdzi jej otrzymanie, powiadomi o niej Umawiającą się Stronę, której ona otyczy, oraz przekaże ją niezwłocznie Komitetowi Niezależnych Ekspertów[1].

Artykuł 6

Komitet Niezależnych Ekspertów[1] może zwrócić się do Umawiającej się Strony, której dotyczy skarga oraz do organizacji, która wniosła skargę o przedłożenie mu na piśmie wyjaśnień i uwag na temat dopuszczalności skargi, w określonym przez niego terminie.

Artykuł 7

1. W przypadku podjęcia decyzji o dopuszczalności skargi, Komitet Niezależnych Ekspertów[1] powiadomi o tym, za pośrednictwem Sekretarza Generalnego, Umawiające się Strony Karty. Zwróci się do Umawiającej się Strony, której dotyczy skarga, oraz do organizacji, która wniosła skargę o przedłożenie na piśmie, w określonym przez niego terminie, wszelkich odpowiednich pisemnych wyjaśnień i informacji, a inne Umawiające się Strony niniejszego protokołu o przedłożenie w tym samym terminie uwag, które pragnęłyby mu one przekazać.

2. W przypadku gdyby skarga została wniesiona przez krajową organizację pracodawców lub pracowników lub przez inną krajową lub międzynarodową organizację pozarządową, Komitet Niezależnych Ekspertów[1] powiadomi, za pośrednictwem Sekretarza Generalnego, międzynarodowe organizacje pracodawców lub pracowników, wskazane w ustępie 2 artykułu 27 Karty, zapraszając je do przedłożenia uwag w określonym przez niego terminie.

3. Na podstawie wyjaśnień, informacji i uwag przedłożonych na mocy powyższych ustępów 1 i 2 Umawiająca się Strona, której dotyczy skarga oraz organizacja, która wniosła skargę, mogą złożyć na piśmie wszelkie dodatkowe wyjaśnienia lub uwagi, w terminie określonym przez Komitet Niezależnych Ekspertów[1].

4. W trakcie rozpatrywania skargi Komitet Niezależnych Ekspertów[1] może zorganizować przesłuchanie, z udziałem przedstawicieli stron.

---

1. Od 1998 roku Komitet określany jest jako "Europejski Komitet Praw Społecznych".

Artykuł 8

1. Komitet Niezależnych Ekspertów[1] sporządzi sprawozdanie, w którym opisze środki podjęte przezeń w celu rozpatrzenia skargi i przedstawi swoje wnioski dotyczące zapewniania w sposób zadowalający bądź niezapewniania przez Umawiającą się Stronę, której dotyczy skarga, stosowania postanowienia Karty, którego dotyczy skarga.

2. Sprawozdanie takie zostanie przekazane Komitetowi Ministrów. Zostanie ono także przekazane, bez prawa jego opublikowania, organizacji, która wniosła skargę, oraz Umawiającym się Stronom Karty.

   Sprawozdanie to zostanie przekazane Zgromadzeniu Parlamentarnemu i podane do publicznej wiadomości równocześnie z rezolucją, o której mowa w artykule 9, lub najpóźniej w ciągu czterech miesięcy od daty jego przekazania Komitetowi Ministrów.

Artykuł 9

1. Na podstawie sprawozdania Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] Komitet Ministrów zwykłą większością oddanych głosów przyjmie rezolucję. W przypadku stwierdzenia przez Komitet Niezależnych Ekspertów[1] niezadowalającego stosowania Karty Komitet Ministrów przyjmie, większością dwóch trzecich oddanych głosów, zalecenie skierowane do Umawiającej się Strony, której dotyczy skarga. W obu przypadkach prawo głosowania będzie ograniczone do Umawiających się Stron Karty.

2. Na wniosek Umawiającej się Strony, której dotyczy skarga, Komitet Ministrów może, jeśli w sprawozdaniu Komitetu Niezależnych Ekspertów[1] podnoszone są nowe kwestie, podjąć większością dwóch trzecich głosów Umawiających się Stron Karty decyzję o zasięgnięciu opinii Komitetu Rządowego.

Artykuł 10

Umawiająca się Strona, której dotyczy skarga, w następnym sprawozdaniu, które przedstawi Sekretarzowi Generalnemu na mocy artykułu 21 Karty, dostarczy informacji na temat środków, jakie podjęła w celu wykonania zalecenia Komitetu Ministrów.

Artykuł 11

Artykuły od 1 do 10 niniejszego protokołu stosują się również do artykułów części II pierwszego Protokołu dodatkowego do Karty, wobec Państw Stron tego protokołu, w zakresie, w jakim te artykuły zostały przyjęte.

Artykuł 12

Państwa Strony niniejszego protokołu uznają, że pierwszy ustęp Załącznika do Karty, dotyczący części III ma następujące brzmienie:

„Rozumie się, że Karta zawiera zobowiązania prawne o charakterze międzynarodowym, których stosowanie podlega jedynie kontroli przewidzianej w części IV Karty oraz w postanowieniach niniejszego protokołu."

Część V

Artykuł E

Niedyskryminacja

Korzystanie z praw ustanowionych w niniejszej Karcie musi być zapewnione bez jakiejkolwiek dyskryminacji wynikającej z takich powodów, jak rasa, kolor skóry, płeć, język,

1. Od 1998 roku Komitet określany jest jako "Europejski Komitet Praw Społecznych".

wyznanie, przekonania polityczne lub przekonania innego rodzaju, pochodzenie narodowe lub pochodzenie społeczne, stan zdrowia, przynależność do mniejszości narodowej, urodzenie lub jakikolwiek inny czynnik.

Artykuł F

Uchylenia w przypadku wojny lub zagrożenia bezpieczeństwa publicznego

1. W przypadku wojny lub innego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, zagrażającego życiu narodu, każda Strona może podjąć środki uchylające jej zobowiązania wynikające z niniejszej Karty, w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji i pod warunkiem, że takie środki nie będą sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego.

2. Każda Strona korzystająca z prawa uchylenia zobowiązań, w rozsądnym terminie poinformuje wyczerpująco Sekretarza Generalnego Rady Europy o środkach, które podjęła oraz o powodach ich zastosowania. Musi ona również powiadomić Sekretarza Generalnego o terminie uchylenia tych środków i od kiedy przyjęte postanowienia Karty będą ponownie w pełni wykonywane.

Artykuł G

Ograniczenia

1. Skuteczna realizacja praw i zasad ustanowionych w Części I oraz skuteczne wykonywanie ich, tak jak to przewidziano w Części II, nie będą mogły być przedmiotem żadnych ograniczeń nie wymienionych w Częściach I i II, z wyjątkiem tych, które są określone przez prawo i które są niezbędne w społeczeństwie demokratycznym dla ochrony praw i wolności innych lub dla ochrony porządku publicznego, bezpieczeństwa narodowego, zdrowia publicznego lub dobrych obyczajów.

2. Ograniczenia dozwolone zgodnie z postanowieniami niniejszej Karty w stosunku do praw i zobowiązań w niej ustanowionych nie mogą być stosowane w jakimkolwiek innym celu niż ten, dla którego zostały przewidziane.

Artykuł H

Stosunek pomiędzy Kartą a prawem wewnętrznym lub umowami międzynarodowymi

Postanowienia niniejszej Karty nie naruszają postanowień prawa wewnętrznego lub jakichkolwiek dwustronnych lub wielostronnych traktatów, konwencji lub porozumień ż obowiązujących lub które wejdą w życie, zgodnie z którymi osoby chronione byłyby korzystniej traktowane.

Artykuł I

Wykonywanie podjętych zobowiązań

1. Nie naruszając sposobów wykonywania przewidzianych w tych artykułach, odpowiednie postanowienia art. od 1 do 31 Części II niniejszej Karty będą stosowane w drodze:

   a. ustaw lub przepisów wykonawczych;

   b. układów zawieranych między pracodawcami lub organizacjami pracodawców i organizacjami pracowników;

   c. połączenia tych dwóch sposobów;

   d. innych odpowiednich środków.

2. Zobowiązania wypływające z postanowień ust. 1, 2, 3, 4, 5 i 7 art. 2, ust. 4, 6 i 7 art. 7, ust. 1, 2, 3 i 5 art. 10 oraz z art. 21 i 22 Części II niniejszej Karty będą uważane za wypełniane, jeżeli będą stosowane, zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, wobec znacznej większości zainteresowanych pracowników.

Artykuł J

Poprawki

1. Każda poprawka do Części I i II niniejszej Karty, zmierzająca do rozszerzenia praw zagwarantowanych w niniejszej Karcie, oraz każda poprawka do Części od III do VI zgłoszona przez Stronę lub Komitet Rządowy, zostanie przedstawiona Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy oraz przekazana przez Sekretarza Generalnego Stronom niniejszej Karty.

2. Każda poprawka zgłoszona zgodnie z postanowieniami poprzedniego ustępu zostanie rozpatrzona przez Komitet Rządowy, który przyjęty tekst przedłoży do zatwierdzenia Komitetowi Ministrów, po konsultacji Zgromadzenia Parlamentarnego. Po zatwierdzeniu przez Komitet Ministrów tekst ten zostanie przedstawiony Stronom w celu jego przyjęcia.

3. Każda poprawka do Części I i do Części II niniejszej Karty wejdzie w życie w stosunku do Stron, które ją przyjmą, pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty, kiedy trzy Strony poinformują Sekretarza Generalnego, że ją przyjęły.

   W odniesieniu do każdej Strony, która przyjmie ją później, poprawka wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty, kiedy Strona poinformuje Sekretarza Generalnego o jej przyjęciu.

4. Każda poprawka do Części od III do VI niniejszej Karty wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty, kiedy wszystkie Strony poinformują Sekretarza Generalnego, że ją przyjęły.

Część VI

Artykuł K

Podpisanie, ratyfikacja i wejście w życie

1. Niniejsza Karta jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Podlega ona ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia będą składane Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

2. Niniejsza Karta wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty, kiedy trzy Państwa członkowskie Rady Europy wyrażą zgodę na związanie się niniejszą Kartą zgodnie z postanowieniami poprzedniego ustępu.

3. W odniesieniu do każdego Państwa członkowskiego, które w terminie późniejszym wyrazi zgodę na związanie się niniejszą Kartą, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca po upływie miesiąca od złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł L

Terytorialny zakres stosowania

1. Niniejsza Karta będzie stosowana na terytorium metropolitalnym każdej Strony. Każdy Sygnatariusz może w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia określić, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy terytorium, które będzie w tym celu uważane za terytorium metropolitalne.

2. Każdy Sygnatariusz może, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia, lub w jakimkolwiek innym późniejszym momencie, oświadczyć, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że Karta będzie obowiązywać, w całości lub części, na terytorium lub terytoriach niemetropolitalnych, określonych w wymienionym oświadczeniu, za których stosunki międzynarodowe Strona ta jest odpowiedzialna lub za które przejmuje odpowiedzialność międzynarodową. Strona wskaże w oświadczeniu artykuły lub ustępy Części II Karty, które przyjmuje jako wiążące w odniesieniu do każdego z terytoriów wymienionych w oświadczeniu.

3. Karta będzie obowiązywać na terytorium lub terytoriach wymienionych w oświadczeniu, o którym mowa w poprzednim ustępie, począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty przyjęcia notyfikacji oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

4. Każda Strona będzie mogła oświadczyć w późniejszym czasie, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że w odniesieniu do jednego lub więcej terytoriów, na którym Karta była stosowana zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu, przyjmuje z wiążący każdy artykuł lub numerowany ustęp, którego jeszcze nie przyjęła w odniesieniu do tego lub tych terytoriów. Podjęte później zobowiązania będą uważane za stanowiące integralną część pierwotnego oświadczenia dotyczącego danego terytorium i będą miały taką samą moc począwszy od pierwszego dnia

miesiąca następującego po upływie miesiąca od daty przyjęcia notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł M

Wypowiedzenie

1. Każda Strona może wypowiedzieć niniejszą Kartę nie wcześniej niż po upływie pięciu lat od daty wejścia w życie Karty w stosunku do niej lub po upływie każdego kolejnego okresu dwóch lat i, w każdym przypadku, przy zachowaniu sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia notyfikowanego Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, który powiadomi o tym inne Strony.

2. Każda Strona może, zachowując warunki określone w ustępie poprzednim, wypowiedzieć którykolwiek przyjęty przez siebie artykuł lub ustęp Części II Karty, jeśli liczba artykułów lub ustępów, którymi Strona pozostanie związana, nie będzie mniejsza niż 16 w pierwszym przypadku i nie mniejsza niż 63 w drugim oraz że ta liczba artykułów lub ustępów obejmować będzie artykuły wybrane przez Stronę spośród tych, do których specjalne odesłanie uczynione zostało w art. A ust. 1 pkt. b.

3. Każda Strona może, zachowując warunki określone w ust. 1 niniejszego artykułu, wypowiedzieć niniejszą Kartę lub którykolwiek z artykułów lub ustępów Części II Karty, w odniesieniu do każdego terytorium, na którym Karta stosuje się na mocy oświadczenia złożonego zgodnie z ust. 2 art. L.

Artykuł N

Załącznik

Załącznik do niniejszej Karty stanowi jej integralną część.

Artykuł O

Notyfikacje

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom członkowskim Rady oraz Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy o:

a. każdym podpisaniu;

b. złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia;

c. każdej dacie wejścia w życie niniejszej Karty zgodnie z art. K;

d. każdej deklaracji złożonej na mocy art. A ust. 2 i 3, art. D ust. 1 i 2, art. F ust. 2 oraz art. L ust. 1, 2, 3 i 4;

e. każdej poprawce zgodnie z art. J;

f. każdym wypowiedzeniu zgodnie z art. M;

g. każdym innym akcie, notyfikacji lub powiadomieniu mającym związek z niniejszą Kartą.

W dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni w tym celu, podpisali niniejszą zrewidowaną Kartę.

Sporządzono w Strasburgu dnia 3 maja 1996 roku w językach francuskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy udostępni uwierzytelnione odpisy wszystkim państwom członkowskim Rady Europy oraz Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy.

Załącznik do Europejskiej Karty Społecznej (zrewidowanej)

Zakres Europejskiej Karty Społecznej (zrewidowanej) w odniesieniu do osób chronionych

1. Nie naruszając postanowień art. 12 ust. 4 i art. 13 ust. 4, do osób, o których mowa w art. od 1 do 17 i od 20 do 31, zalicza się obcokrajowców, tylko jeśli są obywatelami innych Stron legalnie mieszkającymi lub pracującymi na terytorium zainteresowanej Strony, z zastrzeżeniem, że artykuły będą interpretowane w świetle postanowień art. 18 i 19.

   Interpretacja niniejsza nie będzie stała na przeszkodzie rozszerzeniu przez którąkolwiek Stronę podobnych praw na inne osoby.

2. Każda Strona przyzna uchodźcom, określonym zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców, podpisaną w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. oraz z Protokołem z dnia 31 stycznia 1967 r., legalnie zamieszkałym na jej terytorium, możliwie najkorzystniejsze traktowanie, a w każdym razie nie mniej korzystne niż wynikające ze zobowiązań przyjętych przez tę Stronę na mocy wspomnianej Konwencji, jak i wszelkich innych istniejących umów międzynarodowych mających zastosowanie do uchodźców, o których mowa powyżej.

3. Każda Strona przyzna bezpaństwowcom, określonym zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu bezpaństwowców, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 28 września 1954 r., legalnie zamieszkałym na jej terytorium, możliwie najkorzystniejsze traktowanie, a w każdym razie nie mniej korzystne niż wynikające ze zobowiązań przyjętych przez tę Stronę na mocy wspomnianego dokumentu oraz wszelkich innych istniejących umów międzynarodowych mających zastosowanie do bezpaństwowców, o których mowa powyżej.

Część I ustęp 18 i Część II, artykuł 18, ustęp 1

Uznaje się, że postanowienia te nie dotyczą wjazdu na terytorium Strony i nie naruszają postanowień Europejskiej konwencji osiedleńczej, podpisanej w Paryżu dnia 13 grudnia 1955r.

Część II

Artykuł 1 ustęp 2

Postanowienie to nie będzie interpretowane ani jako zakazujące, ani jako zezwalające na jakiekolwiek klauzule lub praktykę zabezpieczające działalność związków zawodowych.

Artykuł 2 ustęp 6

Strony mogą przewidzieć, że postanowienie to nie stosuje się do pracowników:

a. którzy zawarli umowę o pracę lub nawiązali stosunek pracy, których łączny okres nie przekracza miesiąca i/lub przewidywany tygodniowy wymiar czasu pracy nie przekracza ośmiu godzin, lub

b. jeśli umowa o pracę lub stosunek pracy ma charakter doraźny i/lub szczególny, pod warunkiem, w takich przypadkach, że względy obiektywne usprawiedliwiają niestosowanie tego postanowienia.

Artykuł 3 ustęp 4

Rozumie się, że dla stosowania tego postanowienia funkcje, organizacja i warunki działania służb zostaną określone przez krajowe ustawy lub przepisy wykonawcze, układy zbiorowe pracy lub w każdy inny sposób dostosowany do warunków krajowych.

Artykuł 4 ustęp 4

Postanowienie to nie będzie interpretowane jako zabraniające natychmiastowego zwolnienia z powodu popełnienia poważnego wykroczenia.

Artykuł 4 ustęp 5

Rozumie się, że Strona wypełnia zobowiązanie wymagane w tym ustępie, jeżeli zakazane jest dokonywanie potrąceń z wynagrodzeń wobec znacznej większości pracowników bądź przez ustawodawstwo, bądź przez układy zbiorowe pracy lub orzeczenia arbitrażowe; wyjątki stanowią osoby, których nie dotyczą wymienione dokumenty.

Artykuł 6 ustęp 4

Rozumie się, że każda Strona może, w stopniu, w jakim jej to dotyczy, uregulować ustawowo wykonywanie prawa do strajku tak, by każde dalsze ograniczenie tego prawa mogło być uzasadnione zgodnie z postanowieniami art. G.

Artykuł 7 ustęp 2

Niniejsze postanowienie nie uniemożliwia Układającym się Stronom ustalenia w ich ustawodawstwach, że młodociani, którzy nie osiągnęli ustalonego minimalnego wieku, będą mogli wykonywać taką pracę, jeśli jest to konieczne dla ich szkolenia zawodowego, pod warunkiem, że praca będzie wykonywana zgodnie z warunkami określonymi przez właściwą władzę oraz podjęte zostaną środki w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa tych młodocianych.

Artykuł 7 ustęp 8

Rozumie się, że Strona wypełnia zobowiązanie wymagane w tym ustępie, jeżeli dostosuje się do ducha tego zobowiązania, zapewniając w ustawodawstwie, że znaczna większość osób poniżej 18 roku życia nie będzie zatrudniana przy pracy nocnej.

Artykuł 8 ustęp 2

Postanowienie to nie może być interpretowane jako ustanawiające zakaz mający charakter absolutny. Mogą zostać przewidziane wyjątki, na przykład w następujących przypadkach:

a. jeżeli pracownica popełniła wykroczenie usprawiedliwiające przerwanie stosunku pracy;

b. jeżeli przedsiębiorstwo zaprzestaje działalności;

c. jeżeli upłynął termin przewidziany przez umowę o pracę.

Artykuł 12 ustęp 4

Wyrażenie "i z zastrzeżeniem warunków ustanowionych w takich porozumieniach", znajdujące się we wstępie do tego ustępu, oznacza, między innymi, że jeżeli chodzi o świadczenia,

które są dostępne niezależnie od systemu składkowego, Strona może domagać się przed przyznaniem takich świadczeń obywatelom innych Stron spełnienia warunku posiadania określonego okresu zamieszkania.

Artykuł 13 ustęp 4

Rządy nie będące Stronami Europejskiej Konwencji o pomocy społecznej i medycznej mogą ratyfikować Kartę w odniesieniu do tego ustępu z zastrzeżeniem, że będą traktować obywateli innych Stron zgodnie z postanowieniami wymienionej Konwencji.

Artykuł 16

Rozumie się, że ochrona przyznawana na mocy tego postanowienia obejmuje rodziny niepełne.

Artykuł 17

Rozumie się, że postanowienie to obejmuje wszystkie osoby mające mniej niż 18 lat, chyba że na mocy ustawodawstwa właściwego w stosunku do nich pełnoletność jest osiągana wcześniej, bez naruszania innych szczególnych postanowień przewidzianych przez Kartę, a zwłaszcza przez art. 7.

Nie powoduje to powstania zobowiązania do zapewnienia obowiązkowego nauczania aż do osiągnięcia wymienionego powyżej wieku.

Artykuł 19 ustęp 6

Dla stosowania tego postanowienia wyrażenie "rodzina pracownika obcokrajowca" oznacza co najmniej małżonka pracownika i jego dzieci nie pozostające w związku małżeńskim, dopóty, dopóki uważane są one za małoletnie przez Państwo przyjmujące i dopóki pozostają na utrzymaniu takiego pracownika.

Artykuł 20

1. Rozumie się, że kwestie dotyczące zabezpieczenia społecznego, a także inne postanowienia dotyczące świadczeń dla bezrobotnych, świadczeń emerytalnych i świadczeń należnych po śmierci żywiciela rodziny mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania tego artykułu.

2. Nie uważa się za dyskryminujące w rozumieniu ust. 1 niniejszego artykułu postanowienia dotyczące ochrony kobiety, szczególnie jeżeli chodzi o ciążę, poród i okres poporodowy.

3. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody do podjęcia szczególnych środków mających zaradzić faktycznym nierównościom.

4. Z zakresu stosowania niniejszego artykułu lub niektórych jego postanowień mogą zostać wyłączone zawody, które, ze względu na charakter lub warunki wykonywania, mogą być powierzone jedynie osobom określonej płci. Postanowienie to nie będzie mogło być interpretowane jako nakładające na Strony obowiązek ustalenia, w drodze ustaw lub przepisów wykonawczych, listy zawodów, które, ze względu na charakter lub warunki, w jakich są wykonywane, mogą być powierzone jedynie osobom określonej płci.

Artykuły 21 i 22

1. Dla stosowania tych artykułów wyrażenie, "przedstawiciele pracowników" oznacza osoby uznawane za takie w świetle ustawodawstwa lub praktyki krajowej.

2. Wyrażenie "ustawodawstwo i praktyka krajowa" dotyczy, zależnie od przypadku, poza ustawami i przepisami wykonawczymi, także układów zbiorowych pracy, innych porozumień między pracodawcami a przedstawicielami pracowników, zwyczajów oraz stosownego orzecznictwa.

3. Dla stosowania tych artykułów wyrażenie "przedsiębiorstwo" rozumie się jako oznaczające zespół składników materialnych i niematerialnych, mający lub nie mający osobowości prawnej, utworzony dla produkowania dóbr lub świadczenia usług w celach zarobkowych oraz mający zdolność określania własnej polityki rynkowej.

4. Rozumie się, że wspólnoty religijne i ich instytucje mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania niniejszych artykułów, nawet jeżeli instytucje te są "przedsiębiorstwami" w rozumieniu ust. 3. Zakłady prowadzące działalność inspirowaną określonymi ideałami lub kierujące się określonymi ideami moralnymi, ideałami lub pojęciami podlegającymi ochronie przez ustawodawstwo krajowe mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania tych artykułów, jeśli jest to niezbędne dla ochrony orientacji takiego przedsiębiorstwa.

5. Rozumie się, że jeśli w Państwie prawa wymienione w niniejszych artykułach są realizowane w różnych zakładach przedsiębiorstwa, uznaje się, że zainteresowana Strona wypełnia obowiązki wynikające z treści wskazanych postanowień.

6. Strony mogą wyłączyć z zakresu stosowania niniejszych artykułów przedsiębiorstwa, w których liczebność załogi nie osiąga progu określonego w ustawodawstwie krajowym lub przez praktykę.

Artykuł 22

1. Postanowienie to nie wpływa ani na uprawnienia i zobowiązania Państw w zakresie przyjmowania uregulowań dotyczących ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, ani na uprawnienia i odpowiedzialność organów nadzorujących stosowanie takich przepisów.

2. Wyrażenia "służby i ułatwienia socjalne oraz socjalno-kulturalne" rozumie się jako odnoszące się do socjalnych i/lub kulturalnych ułatwień, takich jak pomoc społeczna, obiekty sportowe, pomieszczenia dla karmiących matek, biblioteki, kolonie dla dzieci itp., organizowanych przez niektóre przedsiębiorstwa na rzecz pracowników.

Artykuł 23 ustęp 1

Dla stosowania tego ustępu wyrażenia "dopóty, dopóki to możliwe" odnosi się do możliwości fizycznych, psychicznych i intelektualnych osób w podeszłym wieku.

Artykuł 24

1. Rozumie się, że dla stosowania tego artykułu wyrażenia "zwolnienie z pracy" i "zwolnienie" oznaczają zakończenie stosunku pracy z inicjatywy pracodawcy.

2. Rozumie się, że artykuł ten obejmuje wszystkich pracowników, ale Strona może wyłączyć całkowicie lub częściowo spod swej opieki następujące grupy pracowników najemnych:

a. pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony lub w celu wykonania określonej pracy;

b. pracowników zatrudnionych na okres próbny lub którzy nie wypełnili wymaganego stażu, pod warunkiem, że okres próbny lub okres stażu będzie określony wcześniej i jego długość będzie rozsądna;

c. pracowników zatrudnionych dorywczo na krótki okres.

3. Dla stosowania tego artykułu uzasadnionych przyczyn zwolnienia z pracy nie stanowią, w szczególności:

a. przynależność związkowa lub udział w działalności związkowej poza godzinami pracy lub, za zgodą pracodawcy, w godzinach pracy;

b. zabieganie o wykonywanie obecnie lub w przeszłości mandatu przedstawiciela pracowników;

c. złożenie skargi lub udział w postępowaniu wszczętym przeciwko pracodawcy z powodu udowodnionego pogwałcenia ustaw lub przepisów wykonawczych, lub złożenie skargi do właściwych władz administracyjnych;

d. rasa, kolor skóry, płeć, stan cywilny, obowiązki rodzinne, ciąża, wyznanie, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe lub pochodzenie społeczne;

e. urlop macierzyński lub urlop rodzicielski;

f. czasowa nieobecność w pracy ze względu na chorobę lub wypadek.

4. Rozumie się, że zadośćuczynienie lub inne odpowiednie wynagrodzenie szkody w przypadku zwolnienia bez uzasadnionego powodu musi być określone przez krajowe ustawodawstwo lub przepisy wykonawcze, przez układy zbiorowe pracy lub w jakikolwiek inny sposób właściwy w warunkach krajowych.

Artykuł 25

1. Rozumie się, że właściwa władza może, wyjątkowo, i po konsultacji z organizacjami pracodawców i pracowników, wyłączyć określone grupy pracowników spod ochrony przewidzianej w tym postanowieniu ze względu na szczególny charakter ich stosunku pracy.

2. Rozumie się, że wyrażenie "niewypłacalność" zostanie określone przez ustawodawstwo i praktykę krajową.

3. Roszczenia pracowników, których dotyczy to postanowienie, muszą obejmować co najmniej:

a. roszczenia pracowników z tytułu wynagrodzeń należnych za określony okres, który nie może być krótszy niż trzy miesiące w systemie uprzywilejowania i osiem tygodni w systemie gwarancji, poprzedzający niewypłacalność pracodawcy lub zakończenie stosunku pracy;

b. roszczenia pracowników z tytułu płatnych urlopów należnych za pracę wykonaną w ciągu roku, w trakcie którego nastąpiła niewypłacalność pracodawcy lub zakończenie stosunku pracy;

c. roszczenia pracowników z tytułu kwot za inne płatne nieobecności za określony okres, który nie może być krótszy niż trzy miesiące w systemie uprzywilejowania

lub osiem tygodni w systemie gwarancji, poprzedzający niewypłacalność pracodawcy lub zakończenie stosunku pracy.

4. Krajowe ustawy i przepisy wykonawcze mogą ograniczyć ochronę roszczeń pracowników do określonej wysokości, która powinna być ustalona w społecznie akceptowalnej wysokości.

Artykuł 26

Rozumie się, że artykuł ten nie wymaga przyjęcia przez Strony regulacji ustawowych.

Rozumie się, że ust. 2 nie obejmuje molestowania seksualnego.

Artykuł 27

Rozumie się, że artykuł ten stosuje się do pracowników obu płci mających obowiązki rodzinne w stosunku do dzieci będących na ich utrzymaniu, a także w stosunku do innych członków najbliższej rodziny, którzy w sposób oczywisty wymagają opieki lub wsparcia z ich strony, jeżeli obowiązki te ograniczają możliwość przygotowania się do działalności gospodarczej, podjęcia jej, uczestniczenia w niej lub jej rozwijania. Wyrażenia „dziecko na utrzymaniu" oraz„inny członek najbliższej rodziny, który w sposób oczywisty wymaga opieki lub wsparcia" oznaczają osoby określone jako takie przez ustawodawstwa krajowe Stron.

Artykuł 28 i 29

Dla stosowania tych artykułów wyrażenie "przedstawiciele pracowników" oznacza osoby uznawane za takie przez krajowe ustawodawstwo lub praktykę krajową.

Część III

Rozumie się, że Karta zawiera zobowiązania prawne o charakterze międzynarodowym, których stosowanie podlega jedynie kontroli przewidzianej w Części IV.[1]

Artykuł A ustęp 1

Rozumie się, że numerowane ustępy mogą obejmować artykuły zawierające tylko jeden ustęp.

Artykuł B ustęp 2

Dla stosowania ust. 2 art. B, postanowienia Karty zrewidowanej odpowiadają postanowieniom Karty, które oznaczone są tym samym numerem artykułu i ustępu, z wyłączeniem:

a. art. 3 ust. 2 Karty zrewidowanej, który odpowiada art. 3 ust. 1 i 3 Karty;

b. art. 3 ust. 3 Karty zrewidowanej, który odpowiada art. 3 ust. 2 i 3 Karty;

c. art. 10 ust. 5 Karty zrewidowanej, który odpowiada art. 10 ust. 4 Karty;

---

1. Państwa, które przyjęły procedurę skarg zbiorowych uznają, że niniejszy ustęp Załącznika do Karty, dotyczący częsci III, ma następujące brzmienie:
„Rozumie się, że Karta zawiera zobowiązania prawne o charakterze międzynarodowym, których stosowanie podlega jedynie kontroli przewidzianej w Części IV Karty oraz w postanowieniach Protokołu [przewidującego system skarg zbiorowych]." (artykuł 12 Protokołu Dodatkowego z 1995 roku do Karty).

d. art. 17 ust. 1 Karty zrewidowanej, który odpowiada art. 17 Karty.

Część V

Artykuł E

Różne traktowanie, oparte na obiektywnej i rozsądnie uzasadnionej przesłance, nie będzie uważane za dyskryminujące.

Artykuł F

Wyrażenie "w przypadku wojny lub innego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego" będzie interpretowane w sposób obejmujący również zagrożenie wojną.

Artykuł I

Rozumie się, że pracownicy wyłączeni zgodnie z Załącznikiem do art. 21 i 22, nie są brani pod uwagę przy ustalaniu liczby zainteresowanych pracowników.

Artykuł J

Wyrażenie "poprawka" będzie rozumiane w taki sposób, by obejmowało również włączenie nowych artykułów do Karty.

Department of the European Social Charter
Directorate General Human Rights and Rule of Law

Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int

PREMS 122213 – POL

www.coe.int/socialcharter